یادداشت

چرا سردشت

عثمان مزین *

از ابتدای جنگ شهر کردنشین سردشت همواره مورد تهاجمات عدیده هواپیماها و توپخانه‌های رژیم عراق بوده به طوری که ۱۸ روز پس از شروع جنگ تحمیلی حدود ۴۰ نفر از شـهروندان در اثر بمباران با اسـتفاده از بمب ناپالم شهید و عده کثیری هم مجروح شدند؛ این حملات گاه و بیگاه ادامه داشت و هرچند روز یک بار شاهد حمله به یکی از مناطق و روسـتاهای این شهر هستیم. مردم سردشـت در زبان محاوره‌ای خود این دوره را به «دوره آوارگی» تعبیر می‌کنند؛ زیرا در صورت تشدید و افزایش حملات، مردم ناگزیر به روستاهای اطراف یا اردوگاه‌های موقتی یا کوه‌های اطراف پناه می‌بردند. بسیار اتفاق افتاده که شـهر به طور ناگهانی با حمله هوایی مواجه شـده و هر یک از اعضای خانواده‌ای به روسـتا یا محل یا مکان حدوداً امنی در خارج از شـهر پناه برده و چندین روز و گـاه هفته‌ها اعضای خانواده از هم بی‌خبر بوده‌اند؛ حال تصور کنید شرایط روحی پدر یا مادری که چندین روز یا هفته از زنده یا کشته شدن فرزند نوجوان یا خردسالش بی‌خبر بود یا دانش‌آموزی که از خانه و کاشانه آواره شده و درس و مدرسه و تحصیل را رها کرده بود.

بنده خود تجربه کرده‌ام که چندین ماه ابتدای سال تحصیلی را در شـهر گذرانده و سـپس به دلیل آوارگی طولانی‌مدت و چندین ماه وقفه در تحصیل، چندین ماه آخر سال را در چادر و در یکی از روستاهای اطراف سپری کردم یا اینکه باقیمانده دروس کلاس اول ابتدایی را در زمان فوق‌العاده کلاس دوم ابتدایی گذراندم. تحمل این شرایط آن هم در طول مدت طولانی هشت سال بسیار طاقت‌فرسـاست. یکی از همشهریان تعریف می‌کرد که از ترس حملات هوایی شـبانه، هر شب یکی از اعضای خانـواده بیدار بود تا در صـورت وقوع حمله یا بمباران ترتیبات لازم به طور فوری برای ترک منزل و شهر فراهم شود. اما در هفتم تیرماه سال ۱۳۶۶ حمله وسیع‌تر بود و بسـیار متفاوت با دفعات پیشـین. این حمله با بمب شیمیایی حاوی گاز خردل تاول‌زا و در پررفت و آمدترین و پرجمعیت‌ترین نقاط شهر اصابت کرد و دوسوم مردم شـهر مصدوم شدند.نکته‌ای که ذهن غالب مردم شهر و انجمن دفاع از حقوق مصدومین شـیمیایی سردشت را طی ۲۳ سالی که از بمباران شیمیایی می‌گذرد به خود مشغـول داشـته، دلایل و چرایی ایـن حملات مکرر و بمباران این شـهر با اسـتفاده از خطرناک‌ترین گازهای شـیمیایی و تسلیحات ممنوعه اسـت؛ به همین دلیل انجمن متبوع شـعار «چرا سردشـت؟» را برای سـال جاری برگزیده و خواستار اعلام نظرات درخصوص پاسخ به چرایی مذکور است.

*** دبیر کمیته حقوقی انجمن دفاع از حقوق مصدومین شیمیایی سردشت**

مشکان مشکور در گفت‌وگو با «شرق»:

دولت در پیگیری حقوق مصدومان شیمیایی رویکرد فعال ندارد

بنفشه سام‌گیس: دولت عراق از آذر ۱۳۶۱ و در دومین سال از جنگ علیه ایران به استفاده از سلاح‌های شیمیایی متوسل شد. مناطق جنگی، نخستین اهداف دولت عراق برای بمبـاران شـیمیایی بودند. در دفعـات بعد، مناطق مسـکونی ایران نیز به فهرست اهداف حملات شیمیایی عراق افزوده شـد که اولین شـهر مسـکونی قربانی این حملات، شهر سردشت واقع در شمال غربی ایران بود که روز ۶ تیر ماه ۱۳۶۶ هدف بمب‌های شـیمیایی عراق قرار گرفت. توسـل دولت عراق به سـلاح شـیمیایی در حالی بود که این کشـور در زمره ۱۲ کشور امضاکننده پروتکل ژنـو ۱۹۲۵ میلادی راجع به منع اسـتفاده از سـلاح‌های سـمی خفه‌کننده و ترکیبات باکتریولوژیک قرار داشت. امروز چهار سـال از تایید مسوولیت عراق در مصدومیت شـیمیایی نظامیان و غیرنظامیان ایرانی در طول هشـت سال جنگ تحمیلی در دادگاه ملی لاهه هلند می‌گذرد. با وجود حکم دادگاه هلندی که در محکومیت کیفری یکی از تامین‌کنندگان مواد اولیه تولید سـلاح‌های شـیمیایی ممنوعه برای دولت عراق صادر شده، هنوز موضوع پرداخت غرامت به جانبازان شیمیایی مفتوح است. دکتر «مشکان مشـکور» که از ابتدای تشکیل پرونده شکایات جانبازان شـیمیایی در هلند علیه «فان آن رات» و تا سـال ۱۳۸۴ بـرای پیگیری این پرونده به عنـوان معاون حقوقی دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی، مصدومان را مساعدت می‌کرد به سوالات «شرق» در باب علت عدم دریافت غرامت توسط مصدومان ایرانی پاسخ می‌دهد.

– گفت‌وگـو را بـا نگاهی به پرونده مصدومان شـیمیایی ایران که در اثر بمباران شیمیایی عراق در مناطق جنگی و مسـکونی دچار مجروحیت شدند و طرح آن در مراجع قضایی بین‌المللی، آغاز کنیم.

پـس از پایان جنگ تحمیلی، طرح شـکایت از دولت عراق در مراجع قضایی مورد بررسی قرار گرفت. بر اساس اصول کلی حقوقی، علی‌الاصول دو مرجع ملی برای رسیدگی به دعوی فردی که توسط دیگری مصدوم شده، صاحب صلاحیت است: مرجع قضایی محل وقوع واقعه‌ای که منجر به خسارت شده و دادگاه محل اقامت فردی که خسـارت را ایجاد کرده است. با توجه به این اصول، محاکم ایران به عنوان محل وقوع صدمات و محاکم عراق به عنوان محل اقامت استفاده‌کنندگان از سلاح شیمیایی برای رسـیدگی به درخواست پرداخت غرامت صلاحیت قضایی دارند. به علاوه محاکم کشورهایی که موسسـات، شـرکت‌ها یا افراد متبوع آنها، عراق را به سـلاح‌های شیمیایی تجهیز کردند نیز می‌توانستند دعاوی احتمالی در این خصوص را بررسی کنند. این پرسش مطرح بود که آیا مراجع ملی با وجود آنکه صلاحیت قضایی دارند، برای بررسی و طرح دعوی مناسب هستند یا خیر؟ به نظر من با وجود داشتن صلاحیت قضایی، مراجع ملی برای پیگیری غرامت مناسب نیستند. اولین مشکل این است که خوانده ردیف اول دعوی یعنی دولت عراق می‌تواند به اسـتناد مصونیت قضایی خود از حضور در دادگاه‌های ملی خودداری کند. مشکل دوم این اسـت که بسیاری از تجهیزکنندگان عراق به این قبیل سلاح‌ها، شرکت‌های واسطه‌ای بودند که بعد از مدتی منحل شدند و بنابراین اقامه دعوی علیه آنها فاقد فایده عملی اسـت. مشکل سـوم، «اثبات زنجیره مسوولیت» است. بر اساس قواعد حقوقی اگر معتقدیم شـرکتی سوئدی، ژاپنی، فرانسوی یا امریکایی در مصدومیت ایرانیان مشارکت داشـته باید این امر را اثبات کنیم. باید ثابت کنیم عراق مواد یا سلاح‌های شیمیایی را از کجا تهیه کرده و اگر تهیه‌کننده یا فروشـنده‌ای در کار بوده آیا از موارد استفاده آن مطلع بوده یا می‌دانسته که قرار است از این مواد در صنایع نظامی استفاده شود یا خیر؟ اثبات این موارد ساده نیست. مشکل دیگر، مرور زمان است و با توجه به گذشت مدت زیادی از زمان وقـوع مصدومیت‌ها، این ایراد تقریباً در تمامی محاکم خارجی به صورت جدی مطرح اسـت. بنابراین، مصدومان برای طرح دعوی در مراجع قضایی داخلی و ملی با مشکلات متعددی مواجه هستند. اما به هر حال دعوایی بیش از ۱۰ سال پیش از طرف تعدادی از مصدومان شیمیایی در مراجع قضایی ایران طرح شد اما به نتیجه‌ای نرسید و همین انتظار می‌رفت زیرا تعدادی از شرکت‌های طرف دعوی وجود خارجی ندارند و حتی ابلاغ اوراق قضایـی هم لااقل تا آنجا که مـن اطلاع دارم تا چندی پیش به نحو کامل انجام شـده بود. تنها راهکار موثر به نظر من، طراحی یک راهکار بین‌المللی است.

– ۲۰ ژوئیه ۱۹۸۷ شورای امنیت قطعنامه ۵۹۸ را تصویب کرد که بر اساس آن، مقرر شد کمیته‌ای از سوی سازمان ملل مقصر شروع جنگ، تعیین میزان خسارات و تشکیل یـک صندوق بین‌المللی برای کمک به خسـارت‌دیدگان جنگ ایران و عراق را پیگیری کند، چرا این بند از قطعنامه هیچ گاه اجرا نشد؟

موضوع اجرای قطعنامه ۵۹۸ بیشتر یک بحث سیاسی است تا حقوقی و طبیعتاً نکاتی مانند روابط بلندمدت دو کشور همسایه و هم‌کیش هم در معادلات مورد توجه قرار می‌گیرد.

– روز دوشـنبه رئیس سـازمان میراث فرهنگی، صنایع دسـتی و گردشـگری اعلام کرد دولت ایـران با جدیت، گرفتن غرامت برای خسـارات وارده به ایران بر اثر جنگ جهانی دوم را پیگیری می‌کند. این پیگیری در حالی است که مطالبه غرامت برای جنگ تحمیلی هشت‌ساله وارد هیچ مرحله جدی نشده است.

مساله جنگ ایران و عراق و جنگ جهانی دوم و همین طور مسـاله مصدومان شیمیایی و قربانیان جنگ جهانی در ایران را باید از یکدیگر تفکیک کنیم. در بررسی جنگ عراق علیه ایران، باید به این نکته توجه کنیم که مسائل حقوقی بسیار پیچیده‌ای مانند مسوولیت آغاز و ادامه جنگ مطرح است. این موضوعات نباید با مسوولیت عراق در استفاده از سلاح شیمیایی به عنوان یک جنایت خاص خلط شود.

– البتـه منظـور من این اسـت که دولت ایـران در حالی پیگیر دریافت غرامت برای خسـارات جنگ جهانی دوم اسـت که از پایان این جنگ، حدود ۷۰ سال می‌گذرد اما سالگرد جنگ عراق علیه ایران در آستانه ۳۰سالگی قرار دارد و با این حال، مصدومان شیمیایی این جنگ، کمرنگ دیده می‌شوند.

– کمرنگ دیده نمی‌شوند. دولت ایران بسیار مایل به پیگیری وضعیت این گروه بوده و کار هم کرده اسـت ولی کار را باید به کاردان سـپرد. غیر از این، با وضعیتی مشابه سردشـت مواجه می‌شـویم که هر سال مراسمی برگزار می‌شود و چند شعار هم می‌دهند و همه چیز فراموش می‌شود. ۱۰ سال قبل، اعلام کردیم هیچ کدام از مصدومان شـیمیایی ایران یک پرونده شـخصی کامل ندارند. البته ممکن است برخی ارگان‌های مسوول این امر را تکذیب کنند اما از آنجا که بنده شخصاً روی این پرونده‌ها کار می‌کردم تا مدارک مسـتدلی را برای ادعای غرامت آماده کنم، متوجه این نقص شدم که در هیچ یک از پرونده‌ها، استانداردهای بین‌المللی تشکیل پرونده رعایت نشده است و بنابراین قابل ارائه به مراجع قضایی بین‌المللی نیست. حتی در مورد برآورد غرامت و خسـارت هم بنده پیشنهاد کردم از روش‌های قابل اطمینان برآورد غرامت و اسـتانداردهای قابل قبول در مراجع بین‌المللی که در کمیسـیون غرامت سـازمان ملل راجع به جنگ عراق و کویت موجود است، پیروی کنیم.

– یکـی از عواقب تاخیر دولت ایـران در پیگیری حقوق مصدومان شـیمیایی این بود که در طول برگزاری دادگاه علی شیمیایی مسوولان برگزاری دادگاه، از شهود حاضر در دادگاه می‌پرسـیدند آیـا هواپیماهایی کـه حلبچه را بمباران کردند، نشـانی از ایران داشتند و آیا پرچم ایران روی هواپیماها قابل رویت بوده است؟

تاخیری در کار نبوده اما می‌توان گفت دولت ایران در پیگیری حقوق مصدومان شیمیایی، رویکرد فعالی ندارد. نمونه اینکه در زمان برگزاری دادگاه «فان آن رات» – تاجر هلندی – این مساله مطرح شـد که آیا ایران باید با دادسـتان هلند همکاری کند یا خیر. بعضی‌ها موافق نبودند اما نظر ما این بود که همکاری کنیم و اطلاعات مربوط به مصدومان شیمیایی را ارائه دهیم. موافقت شـد و دادسـتان جرائم جنگی هلند، دو بار به ایران آمد و اتفاقاً ایشان هم همین مسـاله را مطرح می‌کـرد و تصورش این بود که بحث شـیمیایی‌ها، فقط به مصدومان حلبچه محدود شده و ایران در بمباران حلبچه مسوولیت داشته است. وقتی اسناد و گزارش‌های سـازمان ملل را ارائه دادیم و ایشان هم با تعدادی از مصدومان شـیمیایی ایران مصاحبه و از مناطق بمباران‌شده بازدیـد کرد، ذهنیتش به طور کلی عوض شـد و متوجه شـد مصدومیت شیمیایی، فقط منحصر به حلبچه نیست و از آبادان تا شمالی‌ترین نقطه مرز ایران و عراق، نظامیان و غیرنظامیان مورد تهاجم شیمیایی عراق قرار گرفته‌اند و ایران نه‌تنها متهم نیست بلکه مظلوم واقع شده و ۱۴۰ هزار نفر مصدوم شیمیایی دارد که هر ساله مبالغ سنگینی بابت درمان و زندگی آنها هزینه می‌شود.

– بـر مبنای مقررات بین‌المللی، شـهروندان یک کشـور نمی‌توانند شـخصاً از یک دولت بیگانه به مراجع قضایی بین‌المللی شـکایت کنند و دولت متبوع آنها باید چنین شکایاتی را مطرح کند. مصدومان شیمیایی ایران هم تابع همین اصل جهانی هستند.

دولت یک کشور هم می‌تواند طراح شکایت باشد اما اعتقاد من این است که شهروندان باید نقش اول را ایفا کرده و دولت را مجبور به حمایت کنند. در هیچ کشوری، واگذاری امور به دولت، شاید پیشرفت مطلوبی را در پی نداشته باشد. به عنوان نمونه، انجمن مصدومین شیمیایی می‌تواند حساسیت دولت را تحریک کند.

– شـنیده می‌شـود فهرستی شامل اسـامی هشت هزار نفر از مصدومان شـیمیایی سردشـت به یکی از مراجع قضایی بین‌المللی ارسـال شـده است. شـما این خبر را تایید می‌کنید؟

تا آنجا که اطلاع دارم، در زمان برگزاری دادگاه فان آن رات، اسامی تعدادی از مصدومان شیمیایی ایران به دادگاه هلند ارائه شد ولی این فهرست، خاص سردشت نبود و اسامی برخی مصدومان در مناطق را دربر می‌گرفت.

– تکلیف حقوقی دولت ایران در قبال مصدومان شیمیایی چیست؟

دولت ایران موجد خسارت نبوده است اما دولت هر کشوری در مقابل شهروندانش که دچار خسارت و آسیب شده‌اند مسوولیت دارد و دولت ایران هم بنا بر وظایف قانونی خود تلاش می‌کند.

خبر

هیات موسس دانشگاه آزاد به ریاست هاشمی‌رفسنجانی برگزار شد

مهر: سـومین اجـلاس هیات موسـس دانشگاه آزاد اسـلامی همزمان با اجلاس سوم هیات متولیان موقوفات دانشگاه آزاد اسلامی به ریاست آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی و سایر اعضا در دفتر مجمع تشخیص مصلحت نظام تشکیل شد. بر اساس اعلام هیات موسس دانشگاه آزاد، در جلسه هفته گذشـته هیات موسـس پس از بررسی اساسنامه دانشگاه آزاد، مقرر شـد برای جلوگیری از ضرر و زیان به موقوفات دانشگاه، پیگیری‌های قانونی برای رفع اشکالات اساسنامه در مورد وقف دانشگاه و در مورد امر غیردولتی بودن آن به عمل آید. در جلسـه هیات متولیان، فرم‌های بودجه موقوفات دانشگاه آزاد اسـلامی شامل فصول اول، دوم و سـوم مشتمـل بـر هزینه‌های عمرانـی، اداری و پشتیبانی و مصارف موقوفات بر اسـاس وقف‌نامه مصوب به تصویب رسـید و مقرر شد با حضور دبیر هیات نظارت موقوفات، دبیر هیات متولیان، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی و کارشناسان وقف، بودجه موقوفات سال ۱۳۸۹ دانشگاه بر اساس فرم‌های مصوب در چارچوب مفاد وقف‌نامه تنظیم شود و برای تایید نهایی به امضای هیات متولیان برسد.

اعلام نتایج آزمون استخدامی در این هفته

ایسـنا: وزیر آموزش و پـرورش از تلاش برای اعلام نتایج آزمون استخدامی در این هفته خبر داد. حمیدرضا حاجی‌بابایی گفت: نتایج آزمون استخدام را صد درصد نه، اما تلاش می‌کنیم تا پایان هفته جاری اعلام کنیم. او تاکید کرد کار آزمون استخدامی آموزش و پرورش در این هفته تمام شـود. به گفته حاجی‌بابایی، برای استخدام ۴۰ هزار نفر، در مرحله اول آزمون سه برابر ظرفیت استان‌ها پذیرش می‌شود که حدود ۱۲۰ هزار نفر خواهند بود که در نیمه دوم تیرماه در مرحله دوم این آزمون شرکت خواهند کرد.

آلودگی محیط زیست ابتلا به ام‌اس و سرطان را در اصفهان بیشتر کرد

مهـر: استاندار اصفهان با اشـاره به استقرار پالایشگاه اصفهان در مسـیر وزش باد و پراکنش آلودگی از شـمال غرب به سـمت جنوب شـرقی این شـهر گفـت: برخی بیماری‌ها مانند ام‌اس، سـرطان و بیماری‌های آلرژیک در اصفهان شیوع بیشتری دارد که دلیل اصلی آن آلودگی‌های محیط زیسـتی اسـت. علیرضا ذاکراصفهانی با اشـاره به وضعیـت تالاب گاوخونی تاکید کرد: این تالاب مشکلات زیادی دارد ولی متاسـفانه ما نمی‌توانیم مشکلاتی مانند بحران آب را برطرف کنیم.

آیین‌نامه جدید داروخانه‌ها ابلاغ شد

ایسـنا: مدیرکل نظارت بـر دارو و مواد مخدر وزارت بهداشـت از ابلاغ آیین‌نامه جدیـد داروخانه‌ها خبر داد و گفت: امکان تاسیس داروخانه توسط تعاونی‌های تخصصی فراهم شد. دکتر شانه‌ساز گفت: این آیین‌نامه رویکردهای جدیدی دارد و بر اسـاس این آیین‌نامه جنبه خدمات در داروخانه‌ها بسیار پررنگ شده است.

تورهای اروپایی آرتیمان
فرانسه. ایتالیا. اسپانیا. آلمان. انگلستان. اکراین
تایلند. مالزی. سنگاپور. سواحل خلیج فارس. ترکیه
کیش. مشهد
آرتیمان ۷۱-۲۶۴۰۰۳۶۹ ۲۲۹۲۲۵۳۳

Mahan Air
کربلا
یک هفته هوایی با پرواز ماهان
نجف و کاظمین
دفتر فروش هواپیمایی ماهان (فاطمی) ۸۸۹۸۱۸۵۰

صدور بلیط کلیه خطوط هوایی
پرواز مستقیم
قبرس
لارناکا- آیاناپا
ترکیه، مالزی، سنگاپور، تایلند، چین، بلغارستان، مسکو
تشریفات کیش، مشهد ۲۲۸۵۲۵۲۸

BULGARIA AIR هواپیمایی بلغار ایر
تجربه ای نو - سفری تازه - خاطره ای ماندگار
تور
فول چارتر
بلغارستان
فرصتی استثنایی
جهت بازدید از اروپای شرقی
سواحل ماسه های طلایی
یک هفته اقامت
آب و هوای مناسب و مطلوب
با رطوبت اندک در تابستان
روزهای پرواز: چهارشنبه و پنجشنبه هر هفته
با مجوز از هواپیمایی کشوری و سفارت بلغارستان
تورهای تایلند
سواحل مدیترانه
استانبول
سواحل خلیج فارس
فروش بلیط داخلی، خارجی، کلیه خطوط
ایام تعطیل ۱۰ الی ۱۶
تماس تا ۲۱
Www.farazamoot.com
فراز آموت ۷۷۵۲۳۲۳۸

Eavar
۱۹ روزه دور اروپا
هتل ۴ ستاره
۱/۳۹۰/۰۰۰/- تومان و ۲/۹۹۰/- یورو
شرکت خدمات مسافرتی اسراپرواز
۲۲۰ ۱۱ ۶۳۷
یونان، ایتالیا، اتریش، سوئیس و فرانسه
۳ شب آتن، ۱ شب کشتی، ۳ شب رم، ۱ شب ونیز، ۳ شب اینسبروک، ۳ شب زوریخ، ۴ شب پاریس

مالزی با پرواز امارات
تایلند - بالی
ترکیه - چین
خلیج فارس
سام سیر ۲۲۰۷۷۰۷۷ - خط ویژه: ۲۳۲۴

Sky airlines Onurair
هر پنجشنبه و جمعه با پرواز مدرن ترک
سواحل زیبای
مدیترانه
Rixos - Sun Gate - Royal Wings - Wow Keremlin - Topkapi Queen Elizabeth - Titanic
Delphine - Surmeli Aqua Fantasy - Sea Light
استانبول، کوش آداسی، مارماریس، بدروم
قبرس
بلغارستان
مالزی، سنگاپور
تایلند، سواحل خلیج فارس
هند، چین
بالی، مالدیو
ایرانیان مهر
شریعتی، مقابل حسینیه ارشاد
ایام تعطیل باز است
تماس تا ۸ شب
۲۲۲۲ ۰ ۳۳۳

تورهای تابستانی یونان
جزیره رویایی کرت و سنتورینی
۱/۸۵۰/۰۰۰ تومان
بوتیمار
۲۲۸۱۳۳۳۰
جهت کسب اطلاعات بیشتر
www.boutimar.travel

Sky airlines
بهترین ساعت با بوئینگ مدرن ۸۰۰-۷۳۷
(هر جمعه بهترین ساعت)
بدروم
سواحل مدیترانه
مستقیم فرودگاه میلاس
مارماریس
(پنجشنبه و جمعه بهترین ساعت)
همسفر ۸۸۵۲۰۸۲۸
اوتاناسیر ۸۸۶۱۰۰۰۲
ماه بال ۸۸۶۶۲۹۹۲

با تاج‌سیر به سواحل خلیج فارس سفر کنید ...
فول گارانتی هتل جنراد TOP ★★★
شرکت خدمات مسافرتی و گردشگری تاج‌سیر
اقامت تک (صبحانه + ناهار + ترانسفر + سرویس به مراکز خرید و دریا) هر شب ۱۷۰ درهم
هتل ۵ ستاره ساحلی موفنبیک، جمیرا بیچ (جدید)
آتلانتیس، جمیرا بیچ، کنکورد، سوفی تل
«رزرو کلیه هتل های امارات»
ماهان، امارات، ایران ایر
تاج‌سیر (خط ویژه) ۸۸۶۷۲۸۱۸
www.tajseir.com